

ONDERZOEKSRESULTATEN IN KADER MKB-ACTIEAGENDA

Maart 2026

KVK

Deel 1: Achtergrond KVK onderzoek bij ondernemers (2 tot 50 fte)

○ Ondernemen in 2025

Doelgroep: 2070 ondernemers, waarvan **772 micro mkb (2-9 fte)** en **226 klein mkb (10-49 fte)**

Onderzoeksmethode: online vragenlijst

Invulperiode: 10 t/m 28 september 2025

Uitgevoerd door: Miles Research (onderzoeksbureau)

A. Welke thema's zijn het belangrijkste voor deze doelgroep (2-49 fte)?

- Belangrijke verschillen tussen micro (2-9 fte) en klein (10-49 fte) mkb?

Belangrijkste thema's voor micro mkb (2-9 fte)

Doordat het micro mkb (2-9) minder personeel heeft, heeft het daardoor andere prioriteiten en zorgen dan het klein mkb (10-49). Focus op klantenwerving en acquisitie. Sterk geraakt door dalende omzet. Relatief kwetsbaar voor kostenstijgingen. Hoge informatiebehoefte over marketing, regelgeving en winstgevendheid. Financiering minder vaak nodig, maar moeilijk toegankelijk.

1. **Stijgende kosten** (met name energie en inkoop). Micro mkb wordt geraakt door hogere kosten (41%), maar iets minder sterk dan bedrijven met 10+ medewerkers.
2. **Dalend aantal klanten en opdrachten**. Microbedrijven worden relatief sterk getroffen door een terugloop in klanten en opdrachten (26%).
3. **Wet- en regelgeving** (incl. verplichte AOV en Wet DBA). Wet- en regelgeving komt zeer vaak terug als knelpunt. Verplichte AOV beïnvloedt vooral zelfstandigen en kleine bedrijven. De Wet DBA speelt vooral bij bedrijven die veel met zzp constructies werken.
4. **Financiële druk en beperkte buffers**. Hoewel de meerderheid uit microbedrijven aan verplichtingen kan voldoen, is deze groep kwetsbaarder bij omzetsdalingen en onverwachte kosten.
5. **Moeite met financiering en toegang tot krediet**. Microbedrijven verwachten minder vaak financiering nodig te hebben, maar wanneer dat wel zo is, ervaren zij drempels door terughoudende banken.
6. **Digitalisering, cybersecurity en AI**. Microbedrijven noemen cybersecurity en AI als relevante thema's, maar minder vaak dan bedrijven met 10+ medewerkers.
7. **Behoeft aan kennis over acquisitie, winstgevendheid en regelgeving**. Acquisitie staat op nummer 1 bij micro-ondernemers (nieuwe klanten vinden).

Belangrijkste thema's voor klein mkb (10-49 fte)

Bedrijven met 10 tot 49 medewerkers hebben extra structurele uitdagingen ten opzichte van micro mkb. Personeelstekort, loonkosten en verzuim zijn grootste knelpunten. Wordt sterk geraakt door stijgende inkoop- en energieprijzen. Meer impact van privacy/AVG en cybersecurity/digitale weerbaarheid. Heeft vaker financieringsbehoefte. Wordt vaker beïnvloed door geopolitieke ontwikkelingen.

1. **Personeelstekort, hogere loonkosten en ziekteverzuim.** Dit is voor mkb bedrijven vanaf 10 medewerkers een van de grootste uitdagingen: 85% ervaart stijgende loonkosten, 48% heeft tekort aan gekwalificeerd personeel, ziekteverzuim kan grote problemen opleveren.
2. **Hogere inkooprijzen en energieprijzen.** Deze groep noemt vaker dan micro mkb dat stijgende materiaalkosten en energieprijzen direct gevolgen hebben (46%).
3. **Privacy, AVG en cybersecurity.** Met meer personeel en meer systemen wordt privacy en dataveiligheid relatief belangrijker.
4. **Financiering en investeren in groei.** Klein mkb verwacht vaker financiering nodig te hebben. De helft verwacht dat het moeilijk wordt om financiering te krijgen.
5. **Groeien en opschalen.** Bedrijven in deze categorie willen vaker groeien, maar lopen tegen knelpunten aan: te weinig personeel, beperkte cashflow, financiering.
6. **Wet- en regelgeving** (o.a. MVO-verplichtingen, AVG, DBA). Complexere bedrijfsvoering zorgt dat regelgeving zwaarder weegt.
7. **Impact van wereldpolitiek.** 33% van de bedrijven met 10+ medewerkers ervaart invloed van geopolitieke spanningen.

Thema-overzicht: vergelijking micro mkb vs. klein mkb

Op basis van het KVK rapport Ondernemen in 2025 kunnen we zeggen:

- Micro mkb (2–9 medewerkers) richt zich vooral op klanten vinden, acquisitie, regelgevingsdruk (AOV/DBA) en omzet/winstgevendheid op peil houden.
- Klein mkb (10–49 medewerkers) heeft een bredere en zwaardere lastenstructuur en richt zich daarom vooral op personeel, loonkosten, inkooprijzen, energie, AVG/cybersecurity en financiering/investeren in groei.

Thema	Micro-mkb (2–9)	Klein-mkb (10–49)
Dalend aantal klanten	Zeer belangrijk	Belangrijk
Stijgende kosten (inkoop/energie)	Belangrijk	Zeer belangrijk
Wet- en regelgeving (AOV, DBA)	Zeer belangrijk	Belangrijk
Personeelstekort	Minder relevant	Topthema
Cybersecurity/Digitale weerbaarheid & AVG	Relevanter bij groei	Belangrijk
Financiering	Lastig indien nodig	Grotere behoefte en meer uitdagingen
Groei & schaalbaarheid	Minder vaak prioriteit	Belangrijk thema
Aandachtspunt komend half jaar	Nieuwe klanten	Nieuwe klanten + personeel + winstgevendheid

De pijlen zijn gericht op de thema's uit de MKB-actieagenda

Aandachtspunten komend half jaar	2 t/m 9	10 of meer
Personeel vinden (of behouden)	22%	55%
Verdienmodel / winstgevendheid / inkomsten verhogen	28%	47%
Strategiebepaling of toekomstvisie van je bedrijf	18%	32%
Innovatie of vernieuwing binnen je bedrijf	13%	29%
Groeien of uitbreiden met je bedrijf	18%	29%
(Nieuwe) klanten of opdrachten vinden of behouden / acquisitie	27%	28%
Wet- en regelgeving	20%	25%
Boekhouding / administratie / belasting en fiscale regelingen	20%	23%
Automatiseren / digitaliseren / verbeteren van (bedrijfs)processen	11%	22%
(Online) marketing / zichtbaarheid van je bedrijf verbeteren	17%	20%
Bedrijf stoppen / bedrijfsovername / opvolging / pensioen	20%	19%
Kunstmatige of artificiële intelligentie (AI), zoals ChatGPT	9%	16%
Samenwerking(en) aangaan / zakenpartners vinden	11%	15%
Verduurzamen / energie advies / MVO	4%	13%
Verkrijgen of regelen van financiering / investering / subsidie	5%	9%
Internationaal ondernemen (importeren of exporteren)	5%	7%
(Cyber)criminaliteit / (digitale) veiligheid / voorkomen fraude	8%	7%

B. Taal van ondernemers

- Digitalisering
- Duurzaamheid
- Toekomst en strategie
- Weerbaarheid

Taalgebruik ondernemers over: digitalisering

Meest voorkomende clusters:

- Automatisering & procesoptimalisatie
- AI
- Cybersecurity & digitale veiligheid
- IT & digitale infrastructuur
- Online marketing & zichtbaarheid

Advies voor KVK: gebruik kernwoorden die ondernemers spontaan gebruiken:

- Automatisering
- Optimalisatie van processen
- Efficiënter werken
- AI
- Cybersecurity / cybercriminaliteit
- Digitale veiligheid
- Online marketing / zichtbaarheid
- ICT / IT systemen
- AVG & data
- Workflow
- Koppelingen (webshop, betalingen, administratie)

Dus niet:

- Digitalisering
- Digitale transitie / transformatie
- Digital strategy
- Cloud computing

Voor ondernemers betekent 'digitalisering':

werken op een manier die sneller, slimmer en minder foutgevoelig is, en ze praten erover met woorden als automatiseren, systemen koppelen, software, digitaal blijven, efficiëntie, tijd besparen, online regelen en gemak.

Taalgebruik ondernemers over: duurzaamheid

Meest voorkomende clusters:

- Verduurzamen
- Energie
- Milieu en regelgeving
- Mvo / maatschappelijk verantwoord ondernemen
- Toekomstbestendigheid en lange termijn zekerheid
- Duurzame mobiliteit

Advies voor KVK: gebruik kernwoorden die ondernemers spontaan gebruiken:

- verduurzamen
- energie / energietransitie
- milieu / milieuregels
- stikstof
- vergroenen
- duurzame oplossingen
- toekomstbestendigheid
- noodvoorzieningen / stroomuitval (duurzame weerbaarheid)
- schonere auto / duurzaam vervoer
- energie besparen
- klimaat(maatregelen)
- duurzaam produceren / duurzame materialen

Dus niet:

- Duurzaamheidstransitie
- Klimaatadaptatie
- Circulaire economie
- CO₂-neutraliteit
- Ketenverduurzaming

Voor ondernemers betekent 'duurzaamheid': verantwoord ondernemen zodat het bedrijf én de wereld toekomstproof blijven, en ze spreken in termen als energie besparen, minder uitstoot, milieubewust, verantwoord produceren, CO₂, vergroenen en toekomstbestendig.

Taalgebruik ondernemers over: toekomst en strategie

Meest voorkomende clusters:

- Toekomst van markt, sector en economie
- Strategie, koers, richting bepalen
- Toekomst onzekerheid, behoefte aan voorspelbaarheid
- Toekomst van het bedrijf zelf
- Bedrijfscontinuïteit

Advies voor KVK: gebruik kernwoorden die ondernemers spontaan gebruiken:

- Toekomst
- Koers
- Richting
- Strategie
- Visie / bedrijfsvisie
- Toekomstbestendig
- Scenario's
- Ontwikkelingen
- Groei / uitbreiden
- Onzekerheid
- Marktverandering
- Stappenplan

Dus niet:

- Strategie-implementatie
- Strategische transitie
- Toekomstverkenningen
- Foresight
- Roadmapping
- horizonsscanning

Ondernemers praten over strategiebepaling als: “richting kiezen in een onzekere toekomst”, en gebruiken daarvoor woorden als koers, toekomst, ontwikkelingen, scenario's, visie en toekomstbestendig.”

Taalgebruik ondernemers over: weerbaarheid

Meest voorkomende clusters:

- Uitval van systemen & basisvoorzieningen
- Cyberveiligheid en digitale risico's
- Noodscenario's & voorbereiden
- Geopolitiek & externe dreigingen
- Operationele veerkracht

Advies voor KVK: gebruik kernwoorden die ondernemers spontaan gebruiken:

- Uitval (stroom, internet, systemen)
- Noodvoorzieningen
- Noodplan
- Stroomuitval / internetuitval
- Cybercriminaliteit
- Cybersecurity / digitale veiligheid
- Storingen
- Bedrijfscontinuïteit
- Scenario's
- Voorbereiden op risico's
- Beschermen
- Wereldpolitiek en oorlogsdreiging

Dus niet:

- Continuïteitsmanagement
- Crisisrespons-framework
- Redundantie-architectuur
- Disaster recovery plan

Voor ondernemers betekent 'weerbaarheid': voorbereid zijn op uitval, cyberaanvallen, verstoringen en onvoorspelbare risico's, zodat hun bedrijf kan blijven draaien. Ze praten erover in termen van uitval, noodvoorzieningen, cyberveiligheid, en praktische noodscenario's.

Waar denken mkb'ers aan bij toekomstbestendig ondernemen?

Duurzaamheid

- "Meer aan de slag met circulair, duurzaam en sociaal."
- "Milieu, energiegebruik."
- "Ecologisch, duurzaam, bedrijfscontinuïteit."
- "Reduceren van uitstoot."
- "Duurzaamheid, milieubewust."

Bedrijf overeind houden

- "Voor nu even door kunnen gaan op deze voet."
- "Ons hoofd boven water houden."
- "Omzet draaien."
- "Werk blijven houden, in deze onrustige tijd/wereld."

Wet- en regelgeving

- "Voor lopen op toekomstige regelgeving."
- "Ik denk dan aan een overheid die ondernemers in staat stellen om zonder belemmeringen te ondernemen. Natuurlijk zijn er dingen die moeten, zoals belasting betalen. Maar allerlei gekke en soms tegenstrijdige maatregelen werken contraproductief."
- "Minder regeldruk en eigen verantwoordelijkheid voor eigenaar als medewerkers, en dat de werkmentaliteit anders gaat worden."
- "Stabiele omgeving / regelgeving."
- "Minder regels zodat je je meer kunt richten op core business."
- "Zo min mogelijk regeldruk. Zo efficiënt mogelijk."
- "Gereed zijn voor nieuwe regelgeving vanuit de overheid."

Meegaan met innovatie

- "Marktverkenning, Innovatie."
- "Optimaliseren van de bedrijfsprocessen m.v. verdere automatisering."
- "Innovatie en ondernemen om de veranderen te kunnen weerstaan."
- "Voor mijn kantoor houd dat in digitaliseren, automatiseren en vergaande integratie van AI in adviseringen en uitvoeren van de handelingen voor de aangiften."
- "Het bedrijf voorbereiden op de toekomst met de juiste software en mensen."
- "Bijblijven wat er in mijn vakgebied rondgaat/gebeurt."

"Waar denk je aan als het gaat om toekomstbestendig ondernemen?"

Basis: alle respondenten, mkb: n=314

C. Hoe komt mkb aan informatie (via welke persoon of netwerk)?

Top 5 meest gebruikte info en advieskanalen mkb

Meest gebruikte advies- en informatiekanalen door mkb:

1. Brancheverenigingen (inhoudelijk, betrouwbaar, sector-specifiek)
2. Accountants / boekhouders / adviseurs (financiën, bedrijfsvoering)
3. Collega-ondernemers & netwerk (praktijkervaring, sparren)
4. Software- en technologie-leveranciers (digitalisering & processen)
5. KVK (betrouwbaar, vooral bij wetgeving, procesoptimalisatie, data)

Micro-mkb (2–9)

- Oriëntatie via warm netwerk: collega's, brancheverenigingen, boekhouders.
- Overheid of KVK weinig in beeld, vaak wel als een van de algemene informatiebronnen. Is zeer afhankelijk van het thema.

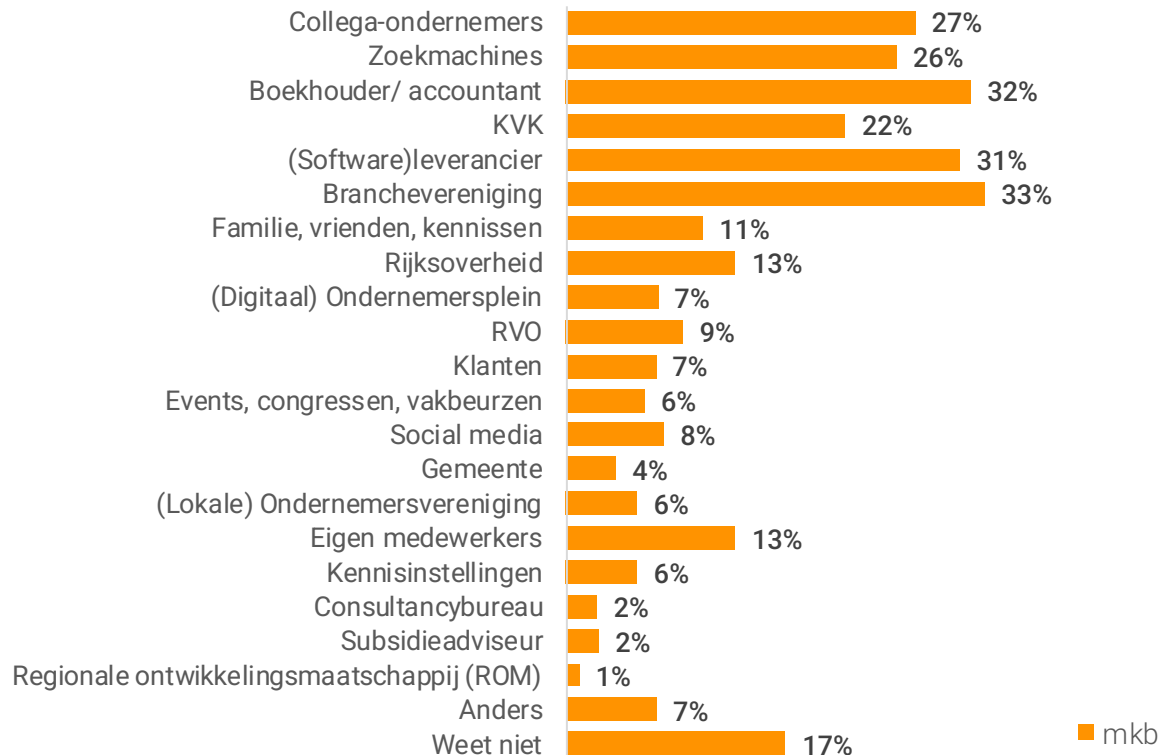
Klein-mkb (10–49)

- Oriëntatie via professionele partners: IT-partners, consultants.
- Overheid of KVK als gewaardeerde informatiebron

Informatiebronnen die ondernemers overwegen bij vragen over optimaliseren (bedrijfs)processen (digitaliseren)

Omnibus juni 2025

Digitalisering

"Welke van de onderstaande informatiebronnen overweeg je te raadplegen, als je vragen hebt over het optimaliseren van (bedrijfs)processen?"

Basis: alle respondenten, mkb: n=314

KVK

Thema's genoemd door ecosysteem

Thema
Personeel
Digitalisering/AI/Cyber
Duurzaamheid/Energie/Circulariteit
Regelgeving/Vergunningen
Huisvesting/Bedrijfsruimte
Financiering & Subsidies
Automatisering/Robotisering
Internationalisering/Export
E-commerce
Familie-opvolging
Toekomstbestendigheid/Weerbaarheid
Netcongestie

Dit zijn andere thema's dan genoemd door de ondernemers zelf.

Er worden ook andere bewoordingen gebruikt.